

ГЭРЕЗСИЗЛИГИМИЗ МЭНГИ БОЛСЫН

«ИНСОН ВА ҚОПУН»

Газета 1996—жыл
1—сентябрьден
шыға баслады.

10—АВГУСТ

1998 ЖЫЛ

№22 (66)

ДҮШЕМБИ

Катыуда еркин баҳада

ADAM NIZAMI

ҚАРАҚАЛПАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҲУҚЫҚ ҚОРҒАЙ УЙЫМЛАРЫНЫҢ ЖӘМІЙЕТЛИК-ҲУҚЫҚЫЙ ГАЗЕТАСЫ

ЭРКИНЛИК ОЙДИН КЕЛАЖАККА ОЛИБ БОРАДИ

(ҚАРАҚАЛПОҒИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ЖУҚОРҒИ
КЕНГЕСИ РАИСИ, ҰЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ МАЖЛИСИ РАИСИННИҢ ҮРІНБОСАРИ ТЕМУР
КАМОЛОВ БИЛАН СУХБАТ)

— Хурматли Темур Камолович,
сүхбатимизни республикадаги ҳо-
зирги ижтимоий-сиеций вазиятга
қысқача таъриф бериш билан бош-
ласак...

— Республикаизда ижтисодий-
сиеций вазият барқарор, халқымыз
юртимиз мустақиллигининг етти
йиллик шонли байрамини муносаб
кутиб олиш учун ҳамма жабжалар-
да фидони мөхнат құлмоқда. Энг
асоси, мөхнаткашларнинг кай-
фиаты яхши, күтаринки, келажақ-
ка ишонч катта. Чунки, халқымыз-
нинг юртбошимиз йүл-йүріклари,
күрсатмалари, давлатимизни ри-
вожлантиришнинг тамойиллари
асосида мөхнатта бүлган муноса-
бати ўзгармоқда, хұжайниник,
мұлк әгаси ҳис-түйгеси шакллан-
моқда.

Жорий йилнинг олти ойда са-
ноатда, қурилиш комплексида,
чөрвачилик маңсулотларини етиш-
тиришда, пул мұомаласини яхши-
лашда, ижтимоий тадбирларни
амалға оширишда ижобий нати-
жаларга эришилди.

Саноат корхоналари хусусий-
лаштириш, күчмас мұлк биржала-
ри, құмматбақо қоғозлар бозорини
ташкил қилишда ишлар давом эт-
моқда. Ҳозирги пайтда давлат ти-
зимидан ўтган ва ҳаракат қилаёт-
ган 10 мингдан күпроқ субъектлар-
нинг 82 фойзидан ошиғи нодавлат
секторини ташкил этади. Улар иш-
лаб чиқарған маңсулотларнинг
улуши 95 фойзге тең.

Шу даврда күчмас мұлк биржа-
си филиали «Кім ошди» савдола-
рида 37 млн сүм бүлган 233 обь-
ектлар сотилди. 187 ҳисседорлық
жамиятлари эмиссия проспектла-
рини рүйхатдан ўтказди.

— Ұзбекистон Республикаси құл-
га кирилган мустақиллик Қара-
қалпогистон учун сиеций-ижти-
моий, маданий ва башқа соңалар-
да қандай истиқболлар әшигини
очди?

— Мустақиллик йилларда рес-
публикамызның ижтимоий-иқтисо-
дий, ижтимоий-сиеций ва маданий
жәтілдіктерде үлкен тарихий ўзгариш-
лар, күпгина яңгылар із берди.
Энг муҳими, истиқолол үзлігімиз-
ни таништа, тарихдеги ўрнімізни
аниқлашта, міллій, маданий, та-
рихий меросларимизни қайта ти-
келік ривожлантиришга ойдан йүл-
биди, катта имконияттар яратып
берди.

Қарақалпогистон Республикаси
үзіннің асоси Қомусы—Конститу-
ция, Байроби, Тұргоси ва Мадания-
сига эта бүлди.

Мустақиллик шарофати билан
Қарақалпогистон фан ва мадания-
ти тобора ривожланиб бормоқда.
Бунда Ұзбекистон хукumatининг
юртбошимиз йүл-йүріклари,
күрсатмалари, давлатимизни ри-
вожлантиришнинг тамойиллари
асосида мөхнатта бүлган муноса-
бати ўзгармоқда, хұжайниник,
мұлк әгаси ҳис-түйгеси шакллан-
моқда.

Вазирлар Махкамасининг Бер-
дақ шоириң 170 йиллігіни ни-
шонлаш тұғрысқа қарор қабул
қилиши қарақалпоқ халқи адабий
меросиниң янада кенг тарғаб қи-
лишни мақсад қиласы, «Алномиш»
достонининг мінг йиллігі муноса-
бати билан уннан қарақалпоқча
вариантини Тошкентде күп нұсқада
нашрага тайёрлаш ҳам халқымызға
бүлган буюк ҳүрматтады.

Үтган йили «Қирқиз» халқ дос-
тони ва қарақалпоқ фольклори бү-
йича халқаро илмий-назарий кон-
ференция бүліб ўтди. Юртбошимиз
рахномалығыда бүйіл Қарақалпоги-
стон давлат санъет музейининг
экспонатлари күргазмаси
Францияда үтказылған құлмоқда
олди. Театримизда бириңчи міллій
балет «Ойжамол» сақналаштырыл-
ди. Халқымызниң талантли, иқти-
дорлы әшлары чет мамлакатларда
үқиб билимларнан ошироқталар.

Америкада үқиб келген Махмуд
Сулайманов у ерда үтказылған Эр-
кенилик құллаб-құвватлаш Акти-
бүйічка конкурсаға ғойып чиқыды.
Алишер Санетуллаев Туркияда фи-
зикларнан халқаро олимпиадасын-
да бир йұла учта олтанса медални
құлға кирилди. Албатта, бүйір-
додлы әшларни мустақиллик ша-
рофати билан кашф этдік.

Республикамыз илгариги хом-
аше базасынан саноати, ишлаб-
чиқарыши ривожланған үлкага ай-
ланмоқда. Жуда қысқа мұддатлар-
да қурил битказылған «Катекс»,
«Элтеке» тұқымдастырылған комплек-
сларнан маңсулотлары құлмоқда
басыны өлмөқда.

Хұжайлы шаҳридан шиша ишлаб-
чиқрадыған завод, Нұкусда мар-
мар заводи, спирт ишлаб чиқарыши
цехи, шуннандағы Тұртқұл ва Құн-
ғирот шаҳарларында үлкен үн за-
водлары, бир қатор тұманларда зам-
онавий «Винклер» ионвойхонала-
ри қурилған шиша түшірілди ва
маңсулот бермоқда.

Президенттің томонидан ер ос-
ти бойлекларини қидириштегі, то-
ништа үларни халқымызниң баҳт-
саодати йўлида ишлатишга алоҳи-
да эътибор қаратилмоқда ва ўз
самарасини бермоқда.

Тошкентда бүліб ўтган «Ўзбе-
кистоннинг Устюрт мінтақаси
нефть-газ салоҳиятнин ўзлаштири-
шистиқболлар» халқаро конферен-
цияси иштирокчиләrin га юрт боши-
мизнинг йўллаган табрикномасыда
тақыидлаб ўтилганидек, республи-
ка еости бойлеклари, юксак ил-
мий-техникавий салоҳият ва иш-
лаб тиқариш тажрибаси нефть ва
газ тармогини бундан бүён ҳам
жадал ривожлантириш, Ўзбекис-
тоннинг энергетика соҳасында
мустақиллигини мустаҳкамлаш
ҳамда иқтисодиётнин янги тар-
моқларини ривожлантириш учун
янги-янги имконият ва истиқбол-
ларни очиб бермоқда.

— Ҳалқ хұжалигыда, асосан са-
ноат ва қишлоқ хұжалигыни ри-
вожлантиришдаги бош йўналиш-
лар, хорижий инвестициялар ва
уларни ўзлаштириш, құшма кор-
хоналарнан ғаолияти, мазкур ма-
салалар юзасынан ютуқ ва муам-
молар хусусида айтиб берсанғиз?

— Саволнинг бириңчи бўлимига
қурилда қисман тұхтаб ўтдик. Биз-
нинг асоси мақсадимиз—ұтмиш
асоратини тезроқ бартараф қиласы,
хош ашё әмас, маңсулотларни жа-
хон андозаларига жавоб беради-
гандан саноатни, ишлаб чиқарышни
йўлга қўйиншдан иборат.

Бу учун ўз салоҳиятимиз, имко-
ниятларимиз камлік қиласы, күп-
роқ чет әл инвестициясини жалб
қилишимиз керак.

Ташкил иқтисодий алоқаларни
 rivожлантириш борасыда ҳам қа-
тор тадбирлар амалға оширилмоқ-
да. Чет әл инвестицияларининг иш-
тироқда янги корхоналар, ишлаб-
чиқарыши обьектларини қуриш иш-
лари бошланмоқда. Шу кунга ке-
либ ташкил иқтисодий алоқаларда
қатнашадын 189 корхона ҳаракат
этмоқда, 11 құшма корхона бор.

КУШ — ӘДИЛЛІКТЕ

Ўзбекистон бўйича тузилган ин-
вестиция режасида Қўнғирот сода
заводи қурилишига Германиянинг
Берлинер банкидан, Нұкус шаҳ-
рини сифатли ичимлик сув билан
таъминлаш учун Қувент жамғар-
масидан, Ҳўжайли кема таъмир-
лаш заводи эса Малайзиянинг
«Альфа-Съера» фирмаси билан
ҳамкорликдаги корхонани тузиш
учун 60 млн. АҚШ долларидан ор-
тиқ сармоя олиш режалаштирил-
ган.

«Қарақалпогистон» иссиқхона хұ-
жалигыда Израилнинг «Нетафим»
компанияси билан ҳамкорликда
томчилатиб сугориши усулининг
жорий қилиниши яхши натижада
бермоқда. Ҳўжалик олдинги йилларда
стиштирган ҳосилни ҳозир 4 ойда
бермоқда.

Республикада сув танқислигини
хисобга олган ҳолда, 120 гектар май-
лонда очиқ усула томчилатиб сугориши
амалға ошириш борасида тегишли
лойиҳалар тайёрлаш ишлари олиб борилемоқда.

Қарақалпогистон Республикаси
бўйича 2000 йилгача инвестиция
дастурлари ишлаб чиқылди. Шу-
нингдек, республиканинг экспорт
имкониятни күтариш бўйича тав-
сиялар ишлаб чиқылди.

Қишлоқ хұжалигыни ривожлан-
тиришда катта ишлар амалға оши-
рилмоқда. Асосан деҳқон-фермер,
ширкат хұжаликлари ишларига
эътибор соҳада ижобий самара-
бермоқда.

Бу йил республика деҳқонлари
310 минг тонна пахта, 161 минг
тонна шоли етиштириб беринши
режалаштирилмоқда ва шунга яраша
мөхнат қилмоқда.

Аммо, ғаллакорларимиз режа-
дагидан кам ҳосил олди. Албатта,
бунинг ўзига хос сабаблари мав-
жуд.

Қарақалпогистон иқлим шароити
кеекин континентал, қиши совук,
ёзи жазирама иссиқ, шароити оғир.
Бу эса деҳқонларимиз олдига қў-
шимча муаммоларни күндаланг
қўяди. Оқибатда деҳқончилардаги
ютуқларимиздан кўнглумиз тўл-
майтгани сир эмас.

Муаммолар етарли, ҳамма жой-
да ерга, мөхнатта бүлган муноса-
бат бир ҳил әмас. Одамларнинг
кўпчилигидаги ишбилармонлик, таб-
диркорлик, изланиш етишмайди.
Келажакда бу борада кўп иш қи-
лишимиз керак.

(Давоми 2-бетда).

ЁШЛАР БИЗНИНГ КЕЛАЖАГИМИЗ

Сир эмаски, ҳозирги кунда ёшлар балоатга етмаган ўсмирлар ўртасида жиноятга қўл уриш ҳоллари учраб турибди. Мазкур салбий ҳолатларнинг олдини олиш бўйича туман ҳокимлиги қошидаги балоатга етмаганлар иши билан шуғулланувчи комиссия, туман ички ишлар бўлими, туман ҳалқ таълими бўлими, туман «Камолот» жамғармаси бўлими, туман Мудофаа бўлими ва бошқа қатор жамоат ташкилотлари ҳамкорликда иш олиб бормоқдалар.

Комиссия асосан балоатга етмаганларнинг қаровеиз қолишига ва уларнинг ҳуқуқ тартиботни бузинига ўз қўймаслик, болалар ва ўсмирларни бирон жойга жойлаштириш ҳамда уларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш ишини ташкил этиши, давлат органлари ва жамоат ташкилотларининг шу масалалар юзасидан олиб борган ҳаракатларни координациялаштириши, балоатга етмаганлар ҳуқуқ тартиботни бузганиллари тўғрисидаги ишларни кўриши ва маҳсус тарбия муассасаларида ёшлар учун

Мамлақатимиз Президенти И. А. Қаримов келажагимиз бўлган ёшларни тарбиялаш масаласига катта эътибор бериб келмоқда. Утган йили бўлиб ўтган «Давлат, жамият, оила ва ёшлар муаммолари» мав-

яратилган шарт-шариятлар ҳамда улар билан қандай тарбиявий иш олиб бораётганлигини назорат қилиб туришни ўз олдига асосий вазифа қилиб қўйган. Ҳозирги кунда ушбу вазифалар комиссия томондан амалга оширилмоқда.

Комиссия ёшларимиз орасида ҳуқуқбузарлик, тартибузарлик ҳолатларнинг олдини олиш бўйича бир қанча ишларни амалга оширилмоқда. Шунга қарамасдан тумандаги «Боғён», «Қилчиноқ», «Сарабий» фермерлар уюшмалари ва Бўстон шаҳридаги мактабларнинг айрим ўсмирлари томонидан тартиббузарлик ҳоллари содир қилинмоқда. Айниқса ёшларимиз орасида ноқонуний равишда транспорт воситасини бошқариш, савдо-сотиқ билан шуғуланиш, ўзаро жанжаллашиши, ўғирлик ҳоллари учраб турибди.

зода ўтказилган конференцияда Президентимизнинг «Ҳар томонлама ривожланган инсонни вояга ётказиш учун энг аввало оиласининг, маҳалланинг, мактабнинг, бутун жамиятнинг ва давлатнинг биргаликда иш олиб боришини юқори босқичга кўтариш керак» деган фикрлари жуда ўринлидир.

«Бир болага етти қўшини ота-она» деганидек, ҳақиқатда ҳам оила, маҳалла, мактаб биргалайиб иш олиб боргандагина, биз кўп ютуқларга эришишимиз мүмкин. Биз ҳар бир болани дикқатдан четда қолдирмаслигимиз керак. Уйда ота-она, маҳаллада оқсоқол, кўча бўйларида кўпни кўрган қариялар, мактабда ўқитувчи, синф раҳбарни бора тарбиясига дикқат эътиборини кучайтса ишимиз ҳамиша ривож топади. Шунингдек, ота-она уйда болаларни фойдали ишлар билан банд қилиб шароитлар яратиб берса, кўча-кўйда майд-чўйда, писта, турли ичимлекларни сотиб турган мактаб ўқувчисини маҳалланинг, кўчнинг ёши катталари тартибга чиқириш, мактабда ўқитувчилар

жамоаси, синф раҳбари оила билан алоқани кучайтира ақла мувофиқ иш бўлар эди.

Ахир келажати буюк давлатнинг таянчи, шу ёш авлодлар эмасми?! Яқинда туманимизда Ўзбекистон Республикаси Ёшлари «Камолот» жамғармаси туман бўлими, ҳалқ таълими бўлими, туман прокуратуроси, туман ички ишлар бўлими, туман «Маҳалла» жамғармаси билан ҳамкорликда туманимиз орамгоҳлари «Успирин ва Низом» очиқ студиясини ташкил қилдик.

«Успирин ва Низом» очиқ студиясини ўтказишдан асосий мақсад жамиятимизнинг тинч-тотув турмушини қолиплаштириш, ёш авлодни ватанини севиш рӯҳида тарбиялаш, ўспирин ва ёшлар орасида жиноятнинг олдини олиш, тарбияси оғир ўспиринлар билан кени кўламда профилактика ишлар олиб бориш, ҳаракатдаги қонунларни ёш авлодга тушинтиришдан иборат.

А. ПОЛВАНИЕЗОВ,
Ўзбекистон Ёшлари «Камолот» жамғармаси Элликқалъа туман бўлими раиси ўринbosari.

БЫЙЫЛ ШАЦАРАҚ ЖЫЛЫ

Шацарағыныз беккем болсын

Шацарақ—жәмийет таянышы. Солай екен ошақ басы татиў, аўызбиршилик, тыныш болса мәмлекетимиз де беккем болады.

Шацарақларды мөмтектемиз тарепинен қоллап-қўйатлауды бундан былай да күштейтиў мақсетинде 1998 жылдық «Шацарақ жылы» деб атальыў да буның айқын мысалы бола алади.

Адамзат ейилем заманлардан берли

д

деслеки тарбияни, әдеп икрамлышын, туған-туғысқанларга болган ҳўрмет иззет, сүйиспешшилик сезимлери оўладтан әўладқа мийрас этип бўғинги кунге дейин жеткерген ҳем еле де да-йам етпекте.

Эсиресе, ғөрезсизлик арқалы ата-ба-

ларымыздық эсирлер бойи жаратқан

миллий үрп-әдётлери заманга сай

ра-

уажланып атари.

Шацарақтаға тәрбияниң басы өзинен кишилдерге иззет, үлкенларге ҳурмет көрсетиў, ата-аналарды сыйлаў, жетим-жесирге жәрдем қолын созыў сыйалы уллы қәсийтлер менен басланади. Булар ҳәттаки ҳәдислерде де терен мәнили етип көрсетилген.

Ҳәр бир ата-ана унамсиз ис-ҳәрекет-

лердиң алдын алыв ушын өз перзенти-

ни

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

